

2

ACC. N:R M. 16081:1-11.

Landskap: *Småland* Upptecknare: *Tor Kvantz, Hovmantorp*
Härad: *Konga* Berättare: *" " "*
Socken: *Hovmantorp* Berättarens yrke: *glasblåsare*
Uppteckningsår: *1964* Född år *1902* i *Hovmantorp*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ungdomens sammankomster och nöjesliv, s. 1-11. Lu F 123.

Skriv endast på denna sida.

Ungdomens Sammankomst och
Näjestiv d. U. F. m 123

Under min uppväxttid (jag är född 1902) räknade man i allmänhet gränsen mellan barndomstiden och ungdomstiden - Konfir-
mationsåret. När jag själv kom fram till denna ålder hade en viss förspejling i åldern merät börjat förkamma. Det hände att fortaneringarna fick gå på Dansskiltövningarna.

I arbetslivet kom man in omedelbart efter skolans slut i 12-13 årsåldern. Det var för pojkar att börja i glasbyttorna och andra industrier. Flickorna kom in dels i hushåll och dels i industrierna.

Men som sagt fram till 1920-talet blev brytningen i bl.a. Skådesväg Konfirma-
tionen. Då fick vi pojkar de första

långbyxorna och flickorna långa kjolar.
Fåret eller kom pojkar i sin första
hatt. Flickorna började sätta upp håret.
De den att flickorna började klippa håret
slog igenom här på platsen i början av
1950-talet.

Någon speciell ålder när man inte längre
deltog i ungdomens sammankomster et kon-
pag ej syge. Det var i regel efter det man
skilskrat förlovningen. Någon gång
kunde det att gifta par fortsatte att
roa sig tillsammans med den ogifta
ungdomen.

Sammankällningen fanns nog tex. i vårt
lilla samhälle och även i byarna.
I Ormshaga by tex. hade man egen dans-
bana. Detta utan att någon speciell
organisation stod bakom. Här håll

lyns ungdom tillammans om somrarna.

Detta var förhållande under 1910-talet och
en hel del är framöver. Idenna by tolerades
även "utanstående" i viss utsträckning.

Några speciella grupperingar känner jag
ej till.

Fad det gäller vårt lilla samhälle kom
på tidigt stadium, organisationerna in i
bilden.

Tidigare tex på 1880-talet och lite framåt
levde byslagsmännen kvar. Inte heller
hade sockenslagsmännen helt försvunnit.

Detta enligt min fader s. 1869.

Vi kallade tex harmantorsborna
sina antagonister från Furuby för
feräknyggar. Furubyborna kallade
harmantorsborna för kumlor (kumlä).
Här på vår ort kom organisation

-hört igång gamla tidigt. Godtemplar-
loge bildades redan 1885. Här dominerade
de gifta även om en del ungdom var med.
Politiska och fackliga föreningar kom i senare
början omkring 1905-10. Idrottsföreningen
kom senare.

Man kan nog säga att föreningslivet
ändrade de yngres nöjesvanor. Ja ungdomen
och nöjeslivet gick till stor del i förenings-
livets tecken.

Man skulle föräldrarna påverka de
yngres nöjesliv även om möjligheterna
var små. De äldre syskonen i mitt hem
ser skulle alltid vara hemma vid vint
blodslag. När vi den yngre delen av syskon-
skullen växte till höll man inte så strängt
på detta krav. Min mor hade alltid att
hennes föräldrar varo strängare mot

henne än han var med oss.

Midsommar var en stor samlings-
tids tid för ungdomen. Mor talade alltid om
hur roligt det hade vid midsommar.

Gammelsamlades man när det passade.

Mor (f. 1869) talade oftast om att ungdomen
dansade ibland på syndaplåten (syngaplåten)
och ibland på Ormskoga broar. Han
var född i denna by. På syndaplåten hade
man även en lyftersten och den som kunde
lyfta den ansågs som fullt kärns "karl".

På giftermål samlades ungdomen för
att "måja" för brudparet. Detta påstod
så långt fram så att jag var med
om det.

Besök på marknader: Emmeryds marknad
och ("Deframässamarkn") Sigfrids-
mässomarknad samt Örnölet i Flou-

-mantorp jämte andra marknader förekom,
isymmetiskt i mina föräldrars ungdom.

Sedan mina föräldrars tid förekom s. k.
gångedagar till olika byrkor. Det var
i första hand ungdomen som vandrade
till byrkorna i olika sodnar.

Till Hornmantorps byrka gick man
pingstdagen.

När järnvägen Väggö-^{Kom)} Karlskrona Er 1874
anordnades s. k. turresor till Karlskrona
i första hand. Dessa resor var en tid
mycket populära.

Min mor berättade att man någon gång
i hennes ungdom samlades ungdomarna
i någon gård och dansade. Detta var
mest på lördagskvällarna. Man dansade
polka och någon slags stängpolka
bl. a. Musiken utfördes då på s. k.

Magdeburgerspel (ett enrodigt dragspel).
Någon gång kunde det bli slagmål,
det var då utomlys eller utlodens kom
afjundna.

Martnaderna har jag omnämnt på sidan 5.
Bio var vällynt här före tiden omkring
1905-10. Teatern kom då de nya samnings-
lokalerna var byggda omkring 1913-14.

Enkla dansbanor fanns innan lokalerna.
Troligen var de byggda genom samman-
skott.

Du vad jag minnes var det ganska
lynt och frivilt vid dansbanan.
Den nybildade musikören spelade någon
lördags- eller söndagskväll vid enkla
festligheter. En och annan flicka var
nationalklädd. Danserna var vals, polka,
schottis - Rykdalsdanserna, bevaringsdans

från Axevalla hed m. fl. - Kreutz-polka,
mazurka kamba m. m. Här var ofta
olika äldre med i svängen.

Om man åkte till nöjesplatserna
efter häst vet jag ej. Den utbildade
musikören åkte efter häst till sina
första spelningar i bygden.

Man får nog säga att cykeln del-
vis förändrade nöjeslivet. Ungdomen
fick större samlingsmöjligheter. Jag
minns från en sommarfest år 1915. Då
annonserade man "cykel förvaring mot
avgift." Ett annat populärt nöje på samma-
ren var lustresor med ångbåt och prämior
på sjön Rottne. Dessa resor började redan
på 1880-talet och slutade någon gång
in på 1920-talet. Det var lövade
prämior och musikören medverkade ibland.

År 1863 bildades Flormantors socken-
bibliotek. Detta bibliotek hade bl.a. lös-
-ning för folket om. om

I Väggö startade Väggöbladet 1810 och
efter vad jag funnit letade jag något
ex. även till Flormantors.

Dagen Hedersbarnen var fönt här på orten
med något slags kursverksamhet. Om
man så vill föregångare till Studierketen.
Det var 1885-86 som deras skrivkurs
anordnades.

Föräldrarnas inflytande på barnens
giftsmål var i uttagand i mina föräldrars
ungdom. Detta talade mina föräldrar
ofta om. De talade också om många
som var "brungna" att gifta sig.

Mor. talade ofta att hon och hennes
^{jämninga} värde och samlade utstyrel.

De s.k. hängifterna varierad; den män-
de finns.

Föräktenskapliga förbindelser sågs
med blida ögon. S.k. samvetsäkten-
skap var så gott som obefintliga.

En hel del ungdomar, i min minnes-
tid, har alltid sökt sig bort Orsaker-
ga. Hermandorp är en liten plats och
utkomstmöjligheterna därifrån. Många
 flickor i senare början blev hem-
biträden oftast i Stockholm. En och
annan pojke tog värvning o. s. v.

Längre tillbaka var det Amerika som
lockade. Jag har hört att många
pojkar härifrån blev rattare under
det stora järnvägstrygget under
18-hundraålet.

Nu sedan många ungdomar har

Hävt bättre skolutbildning än vår generation, försvinner ungdomen i första hand till städerna.

Ungdomens uppförande i gängen tid har i stort sett varit bra. Naturligtvis har det förekommit lite snatteri av äpplen o.s.d. En jämnårig till mig uttryckte de små snedstegen så här. "Nog gjorde vi väl små oskyldiga djävulskap." Procentuellt (ett eller två h.?) var brottsligheten låg.

Harmantorp den 20-3-1964

Tor Frank